

NGÂN HÀNG THẾ GIỚI

SUY NGẪM LẠI SỰ THẦN KỲ ĐÔNG Á

(Sách tham khảo)

JOSEPH E. STIGLITZ
VÀ
SHAHID YUSUF
(Biên tập)

NHÀ XUẤT BẢN
CHÍNH TRỊ QUỐC GIA

SUY NGÃM LẠI
SỰ THẦN KỲ
ĐÔNG Á

(Sách tham khảo)

JOSEPH E. STIGLITZ
VÀ
SHAHID YUSUF
(Biên tập)

Người dịch:
VŨ CƯƠNG
HOÀNG THANH DƯƠNG
Hiệu đính:
VŨ CƯƠNG

Nhà xuất bản Chính trị quốc gia
Hà Nội - 2002

Oxford University Press

Oxford • New York • Athens • Auckland • Bangkok • Bogotá • Buenos Aires • Calcutta • Cape Town • Chennai • Dar es Salaam • Delhi • Florence • Hong Kong • Istanbul • Karachi • Kuala Lumpur • Madrid • Melbourne • Mexico City • Mumbai • Nairobi • Paris • São Paulo • Singapore • Taipei • Tokyo • Toronto • Warsaw

và các công ty chi nhánh tại

Berlin • Ibadan

© 2001 Ngân hàng Tái thiết và Phát triển quốc tế/Ngân hàng Thế giới
and Development / The World Bank
1818 H Street, N.W., Washington, D.C. 20433, Hoa Kỳ

Do Oxford University Press, Inc ấn hành.
198 Madison Avenue, New York, N.Y. 10016

Oxford là thương hiệu đã đăng ký của Oxford University Press.

Giữ mọi bản quyền. Không được phép tái chế, lưu trữ trong các hệ thống có thể phục hồi hoặc truyền tải bất kỳ phần nào trong ấn phẩm này, ở bất kỳ dạng nào và theo bất kỳ hình thức nào, dù là điện tử, cơ giới, sao chụp, ghi âm hay những cách khác khi không có sự cho phép từ trước của Oxford University Press.

Thiết kế bìa và thiết kế bên trong: Naylor Design, Washington, D.C.

Làm tại Hoa Kỳ

In lần đầu vào tháng Sáu 2001

Các phát hiện, diễn giải và kết luận được trình bày trong nghiên cứu này hoàn toàn thuộc về các tác giả và không phản ánh, dù theo bất kỳ khía cạnh nào, quan điểm của Ngân hàng Thế giới, các tổ chức trực thuộc, các thành viên của Ban Giám đốc Ngân hàng, cũng như những nước mà họ đại diện. Các đường biên giới, màu sắc, tên gọi và các thông tin khác ở bất kỳ bản đồ nào trong cuốn sách này đều không phải là phán quyết của Ngân hàng Thế giới về địa vị pháp lý của bất kỳ lãnh thổ nào hoặc việc ủng hộ hay chấp nhận những đường biên giới như vậy.

LỜI NHÀ XUẤT BẢN

Trong những năm 90 của thế kỷ XX, khu vực Đông Á được cả thế giới đặc biệt chú ý vì sự tăng trưởng chưa từng có của nó.

Với tốc độ tăng trưởng kinh tế cao liên tục trong nhiều năm, Đông Á được nhiều người nhắc đến như một hiện tượng thần kỳ.

Phân tích “hiện tượng Đông Á”, tháng 3 năm 1993, Ngân hàng Thế giới đã xuất bản cuốn: “Sự thần kỳ Đông Á: Tăng trưởng kinh tế và chính sách công”.

Nhưng cũng trong thời điểm này đã có không ít ý kiến hoài nghi: liệu trên thực tế có hay không có một sự thần kỳ Đông Á, và nếu có thì cái gì đã tạo nên sự thần kỳ đó. Và cho đến cuối năm 1997, khi khu vực này chịu ảnh hưởng của một cuộc khủng hoảng sâu sắc về kinh tế - tài chính khởi nguồn từ Thái Lan, thì những nghi ngại này trở nên rõ nét, và thu hút sự quan tâm nghiên cứu của các chính giới và các nhà khoa học.

Tháng 6 năm 2001, Ngân hàng Thế giới cùng với Nhà xuất bản Trường Đại học Oxford lại cho ra mắt bạn đọc cuốn ***“Suy ngẫm lại sự thần kỳ Đông Á”***.

Mục đích của cuốn sách nhằm đưa ra một cách nhìn mới về kinh nghiệm của khu vực Đông Á trong những năm 90, sau khi đã khảo sát cuộc khủng hoảng và sự phục hồi; và trong trường hợp cần thiết, mở rộng và điều chỉnh những kết luận trong cuốn “Sự thần kỳ Đông Á” của Ngân hàng Thế giới đã xuất bản trước đây.

Các chương trong cuốn sách đã đi sâu phân tích, xem xét lại những nhân tố quan trọng quyết định sự thành công của Đông Á, nêu lên những kinh nghiệm của những năm 90, và hoặc thay đổi,

hoặc khẳng định lại những ý kiến đã trình bày trong “Sự thần kỳ Đông Á”.

Với một sự quan tâm nghiên cứu tìm hiểu từ lâu đến khu vực này, các tác giả của cuốn sách đã có những phân tích, tổng kết mới về những khía cạnh khác nhau trong kinh nghiệm của Đông Á sau khi đã trải qua hai năm khủng hoảng; từ đó giúp cho người đọc mở rộng những nhận thức, những thông tin của mình về câu chuyện của Đông Á, một khu vực đông dân cư nhất thế giới hiện nay.

Mặc dù có một số nhận xét, đánh giá, tiếp cận khác với quan điểm của chúng ta, song những phát hiện được trình bày trong cuốn sách là những tài liệu tham khảo bổ ích đối với tất cả những ai muốn tìm hiểu và học tập kinh nghiệm của Đông Á.

Nhà xuất bản xin giới thiệu cuốn “*Suy ngẫm lại sự thần kỳ Đông Á*” với bạn đọc, và mong nhận được những ý kiến trao đổi.

Tháng 2 năm 2002

LỜI NÓI ĐẦU

Cuốn sách này được bắt đầu viết vào cuối mùa hè năm 1997, khi cuộc khủng hoảng Đông Á mới chỉ là những bóng mây nhỏ bao quanh Thái Lan. Mục đích của cuốn sách là đưa ra một cái nhìn mới mẻ về kinh nghiệm của khu vực này trong những năm 90, và để mở rộng, điều chỉnh, nếu thấy cần thiết, những kết luận trong cuốn *Sự thần kỳ Đông Á* của Ngân hàng Thế giới, xuất bản năm 1993. Qua một vài tháng tiếp theo, tính chất nghiêm trọng của cuộc khủng hoảng ngày càng tăng chứng tỏ không những chỉ cần một nghiên cứu mới, mà còn cần một nghiên cứu có thể tập hợp được nhiều triển vọng khác nhau về những khía cạnh then chốt của mô hình Đông Á và những phiên bản tùy theo từng nước của nó.

Chúng tôi đã quyết định tập hợp một nhóm các học giả nổi tiếng, từ lâu từng quan tâm đến Đông Á, và đề nghị họ phản ánh những tuyên phát triển chính trong câu chuyện của khu vực, xét đến tất cả những nghiên cứu mới nhất và những câu hỏi nảy sinh từ khi có khủng hoảng.

Khi các tác giả gặp nhau để thảo luận bản thảo lần đầu tiên vào mùa hè năm 1998, thì cả Đông Á và nền kinh tế thế giới dường như đang đứng trước một tương lai ảm đạm. Sự thần kỳ còn đang bùng nhùng, và ít ai nghĩ rằng khu vực này lại có thể bước vào thời kỳ phục hồi nhanh chóng.

Với lợi thế có thể đánh giá vấn đề sau khi nó đã xảy ra, điều may mắn là chúng tôi đã không vội xuất bản cuốn sách này - trong lúc quá trình phục hồi ở Đông Á diễn ra rất nhanh. Vì thế, các tác

giả vừa có đủ thời gian để khảo sát cuộc khủng hoảng và sự phục hồi, vừa có thể suy ngẫm lại những cách giải thích của mình về sự thần kỳ. Họ đã sửa chữa rất nhiều các bài viết của mình. Kết quả cuối cùng là cuốn sách đã mở rộng rất nhiều những hiểu biết của chúng ta về nhiều câu chuyện của Đông Á và các trường hợp tăng trưởng khác.

Cuốn sách đã đánh giá những kinh nghiệm đang hoàn thiện dần với các chính sách công nghiệp dưới những hình thức đã được từng quốc gia Đông Á thực hiện. Nó tìm hiểu sâu kinh nghiệm của Trung Quốc có thể ăn khớp ra sao với kinh nghiệm của các nền kinh tế khác trong khu vực - một khía cạnh đã không được đề cập đến trong *Sự thần kỳ Đông Á*. Những bằng chứng phong phú trong thập kỷ 90 cũng đã rọi những ánh sáng mới vào sự đóng góp tương đối của các chính sách định hướng xuất khẩu và tự do hoá nhập khẩu đối với tăng trưởng, và nó giúp làm rõ những vấn đề then chốt có ảnh hưởng đến việc lựa chọn các chính sách tỉ giá. Hiện nay, chúng ta đã nhận thức được rằng, để hiểu sự phát triển của Đông Á, không thể tách rời vấn đề kinh tế chính trị của sự thay đổi, cùng với hoạt động quản trị và vai trò của những thể chế then chốt. Các tác giả của cuốn sách đã xem xét kỹ lưỡng từng yếu tố đó, do đó đã cung cấp cho người đọc một “kính vạn hoa” về kinh tế của Đông Á, sâu sắc, vững vàng về lập luận, và rất thận trọng. Những phát hiện được trình bày ở đây quý giá với tất cả những ai đang muốn tìm hiểu và học tập từ những kinh nghiệm và kỷ lục phi thường của Đông Á trong những thập kỷ qua.

Nicholas Stern

*Nhà kinh tế trưởng và
Phó Chủ tịch Cao cấp
Kinh tế học Phát triển*

Vinod Thomas

*Phó Chủ tịch
Viện Ngân hàng Thế giới*

LỜI CẢM ƠN

Dự án có quy mô rộng lớn và kéo dài được như vậy là nhờ rất nhiều sự giúp đỡ - và có lẽ nếu muốn nêu đầy đủ thì phải tỏ lời cảm ơn đến rất nhiều người. Sự biết ơn đầu tiên và sâu sắc nhất của chúng tôi là đến chính phủ Nhật Bản, do những khoản tài trợ hào phóng dành cho việc nghiên cứu và xuất bản cuốn sách này thông qua Viện Chính sách và Phát triển Nguồn Nhân lực. Quỹ châu Á đã đồng tổ chức hội thảo với chúng tôi vào tháng 2 năm 1999, và những phương tiện tuyệt vời của tổ chức này ở San Francisco đã tạo cho chúng tôi một bầu không khí trong lành trong hai ngày đàm luận về học thuật. Chúng tôi xin chân thành cảm ơn sự giúp đỡ của quý. Đã có nhiều người là đối tượng trao đổi cho nhiều bài viết chọn lọc ở các giai đoạn khác nhau của dự án; nhân đây chúng tôi xin được cảm ơn Masahiro Kawai, Fukunari Kimura, Lawrence Lau, Tetsuji Okazaki, Masahiro Okuno - Fujiwara, Jungsoo Park, Stephen Parker, Richard Robinson, Frederic Scherer, và Robert Wade. Những người đã có đóng góp về mặt hành chính cho thành công của dự án này là Rebecca Sugui, Chiharu Ima, Umou Al-Bazzaz, và Marc Shotten. Chúng tôi cũng xin chân thành cảm ơn Migara DeSilva, người đã giúp vào việc tổ chức nghiên cứu và tích cực tham gia vào công tác hậu cần phức tạp cho dự án này. Việc chuẩn bị cuốn sách, thiết kế sách, biên tập, sản xuất và truyền bá cuốn sách này có sự điều phối của nhóm Xuất bản Ngân hàng Thế giới. Cuối cùng, chúng tôi xin trân trọng cảm ơn Farrukh Iqbal, người đã có sáng kiến đặt cuốn sách dưới sự bảo trợ về mặt tổ chức của Viện Ngân hàng Thế giới và đã hỗ trợ cũng như khuyến khích chúng tôi trong suốt thời gian hoàn thành dự án.

CÁC TÁC GIẢ

Takatoshi Ito là Giáo sư Kinh tế học tại Viện Nghiên cứu Kinh tế, Đại học Hitotsubashi.

Jomo K.S. là Giáo sư khoa Kinh tế học ứng dụng tại Đại học Malaya, Kuala Lumpur, Malaysia.

Robert Lawrence là Giáo sư về Thương mại và đầu tư quốc tế Albert L. Williams tại Trường Quản lý Nhà nước John F.Kennedy thuộc Đại học Harvard. Ông cũng là Chuyên viên cao cấp tại Viện Kinh tế Quốc tế.

Justin Yifu Lin là Giáo sư và Giám đốc Trung tâm Nghiên cứu Kinh tế Trung Quốc tại Đại học Bắc Kinh, và là Giáo sư Kinh tế học tại Đại học Khoa học và Công nghệ Hồng Kông.

Ronald I.McKinnon là Giáo sư Kinh tế học Eberle và Chuyên viên cao cấp tại Trung tâm Nghiên cứu về phát triển kinh tế và cải cách chính sách tại Đại học Stanford.

Tetsuji Okazaki là Giáo sư Kinh tế học tại Đại học Tokyo và Chuyên viên tại Viện Nghiên cứu Kinh tế, Thương mại và Công nghiệp.

Howard Pack là Giáo sư về Kinh doanh và Chính sách công cộng, Kinh tế học và Quản trị tại trường Wharton, Đại học Pennsylvania.

Dwight H. Perkins là Giáo sư Kinh tế chính trị Harold Hitchings tại Đại học Harvard.

Yingyi Quian là Giáo sư tại Khoa Kinh tế, Đại học Maryland.

Joseph E. Stiglitz là Giáo sư Kinh tế học tại Đại học Stanford, Chuyên viên cao cấp danh dự tại Viện Nghiên cứu quốc tế, Đại học Stanford và Chuyên viên thỉnh giảng tại Viện Brookings. Trước đây, ông là Nhà kinh tế trưởng tại Ngân hàng Thế giới.

Shujiro Urata là Giáo sư Kinh tế học tại Đại học Waseda, Tokyo, Nhật Bản

David Weinstein là Giáo sư về Kinh tế Nhật Bản Carl Summer Shoup tại Đại học Columbia.

Meredith Woo-Cumings là Phó Giáo sư Khoa học chính trị tại Đại học Northwestern.

Yang Yao là Phó Giáo sư Kinh tế học tại Trung tâm Nghiên cứu Kinh tế Trung Quốc, Đại học Bắc Kinh.

Shahid Yusuf là Trưởng nhóm Nghiên cứu tại Nhóm Nghiên cứu về Kinh tế phát triển, Ngân hàng Thế giới.